

नेपाल सरकार
शिक्षक सेवा आयोग
माध्यमिक शिक्षकको खुला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम, २०७५

खण्ड (ख) विषय : नेपाली

- ६० अङ्क

१. भाषा र नेपाली भाषाको अध्ययन

- १.१ भाषाको परिचय र भाषाका विशेषता
- १.२ भाषिक परिवारको सङ्क्षिप्त चिनारी
- १.३ नेपाली भाषाको उत्पत्तिसम्बन्धी मतमतान्तरहरू
- १.४ नेपाली भाषाको विकासक्रम
- १.५ नेपाली भाषाका भाषिकाहरूको चिनारी
- १.६ नेपालमा बोलिने प्रमुख भाषाहरू
- १.७ नेपालका संविधानहरूमा नेपाली भाषा
- १.८ नेपाली भाषाको स्तरीकरणका लागि भएका प्रयासहरू

२. नेपाली भाषा शिक्षणका समसामयिक मुद्दाहरू

- २.१ नेपाली भाषा शिक्षणको आवश्यकता
- २.२ पहिलो भाषा र दोस्रो भाषाका रूपमा नेपाली भाषा शिक्षण
- २.३ द्विभाषिक तथा बहुभाषिक कक्षामा नेपाली भाषा शिक्षण
- २.४ सामाजिक - भाषिक विविधता र नेपाली भाषा शिक्षण
- २.५ भाषा शिक्षणमा भाषिक न्यायको सिद्धान्त
- २.६ नेपाली भाषिक मुद्दा, भाषिक विश्वव्यापीकरण र नेपाली भाषा
- २.७ प्रारम्भिक कक्षा पढाइ कार्यक्रम (NEGRP) : परिचय, आवश्यकता र सैद्धान्तिक अवधारणा
- २.९ दोस्रो भाषाका रूपमा नेपाली भाषा शिक्षणको वर्तमान अवस्था, समस्या र समाधानका उपाय

३. साहित्य विधा सिद्धान्त, साहित्य शास्त्र र समालोचना

- ३.१ साहित्य विधा सिद्धान्त
  - ३.१.१ कविताको परिचय, तत्त्वहरू र समसामयिक प्रवृत्तिहरू
  - ३.१.२ कथाको परिचय, तत्त्वहरू र समसामयिक प्रवृत्तिहरू
  - ३.१.३ उपन्यासको परिचय, तत्त्वहरू र समसामयिक प्रवृत्तिहरू
  - ३.१.४ नाटकको परिचय, तत्त्वहरू र समसामयिक प्रवृत्तिहरू
  - ३.१.५ निबन्धको परिचय, तत्त्वहरू र समसामयिक प्रवृत्तिहरू
- ३.२ साहित्यशास्त्र
  - ३.२.१ शब्दशक्ति : अभिधा, लक्षणा, व्यञ्जना र यिनको उपयोगिता
  - ३.२.२ छन्द : परिचय, प्रकार र प्रयोग
  - ३.२.३ रस : परिचय, प्रकार र प्रयोग
  - ३.२.४ अलङ्कार : परिचय, प्रकार र प्रयोग

३.३ पाश्चात्य र नेपाली समालोचना

- ३.३.१ पाश्चात्य समालोचनाका प्रमुख वादहरू (शास्त्रीयतावाद, स्वच्छन्दतावाद, यथार्थवाद, अस्तित्त्ववाद र उत्तर आधुनिकतावाद) : परिचय, विकास र प्रमुख मान्यता
- ३.३.२ पाश्चात्य समालोचनाका प्रमुख प्रणालीहरू (नीतिपरक, समाजपरक, रूपपरक, मनोवैज्ञानिक र शैलीवैज्ञानिक समालोचना) : परिचय, विकास र प्रमुख मान्यता
- ३.३.३ समालोचनाको सैद्धान्तिक परिचय
- ३.३.४ प्रमुख नेपाली समालोचक (सूर्यविक्रम ज्ञवाली, रामकृष्ण शर्मा, कृष्णचन्द्र सिंह प्रधान र बासुदेव त्रिपाठी) र तिनका प्रवृत्ति

४ नेपाली व्याकरण र यसको शिक्षण

- ४.१ भाषा तत्त्व /व्याकरणको परिचय
- ४.२ व्याकरण शिक्षणको परिचय र आवश्यकता
- ४.३ व्याकरण शिक्षणका विधिहरू : कार्यमूलक व्याकरण र नवीनतम अवधारणा
- ४.४ माध्यमिक तहमा व्याकरण शिक्षणका कार्यकलापहरू
- ४.५ माध्यमिक तहमा रहेका व्याकरण/भाषा तत्त्वका विषय क्षेत्रहरू
- ४.६ व्याकरण शिक्षणका पाठ्यवस्तुको ज्ञान र शिक्षण प्रक्रिया
  - ४.६.१ शब्दवर्ग : नाम, सर्वनाम, विशेषण, क्रियापद, नामयोगी, क्रियायोगी, संयोजक, विशमयादिबोधक र निपात र तिनको शिक्षण
  - ४.६.२ पदसङ्गति : लिङ्ग, वचन, पुरुष, आदर र यसको शिक्षण
  - ४.६.३ काल, पक्ष, भाव (अर्थ), र तिनको शिक्षण
  - ४.६.४ वाच्य र यसको शिक्षण
  - ४.६.५ वाक्य र यसको शिक्षण : परिचय, संरचना, प्रकार, वाक्यान्तरण, वाक्य संश्लेषण र विश्लेषण
  - ४.६.६ कारक र विभक्ति तथा यसको शिक्षण
  - ४.६.७ शब्द भण्डारको परिचय, प्रकार र यसको शिक्षण
  - ४.६.८ उखान टुक्काको शिक्षण
  - ४.६.९ शब्दनिर्माण प्रक्रिया : मूल शब्द, व्युत्पादन शब्द, समस्त शब्द र द्वित्व शिक्षण
  - ४.६.१० धातु र यसको शिक्षण
  - ४.६.११ लेख्य चिह्नको शिक्षण
  - ४.६.१२ वर्ण विन्यास शिक्षण

५ व्यावहारिक रचना/सिर्जनात्मक रचना

- ५.१ पत्र रचना (निवेदन/चिठी)
- ५.२ निमन्त्रणा पत्र र शुभकामना पत्र लेखन
- ५.३ संवाद, वादविवाद, मनोवाद र वक्तृता लेखन
- ५.४ दैनिकी लेखन
- ५.५ सारांश लेखन
- ५.६ अनुच्छेद रचना
- ५.७ प्रतिवेदन लेखन
- ५.८ कथा लेखन
- ५.९ निबन्ध लेखन

विषयगत परीक्षाको प्रश्न योजना (Specification Grid)

एकाइ	पाठ्यक्रमको क्षेत्र	विषयगत प्रश्न सङ्ख्या	अङ्क भार
१.	भाषा र नेपाली भाषाको अध्ययन	१० X १	१०
२.	नेपाली भाषा शिक्षणका समसामयिक मुद्दाहरू	१० X १	१०
३.	साहित्य विधा सिद्धान्त, साहित्य शास्त्र र समालोचना	१० X १	१०
४.	नेपाली व्याकरण र यसको शिक्षण	१० X ३	३०
५.	व्यावहारिक रचना/सिर्जनात्मक रचना		
	जम्मा	१० X ६	६०